

UTFORDRINGEN FRA LATIN AMERIKA

– ALBA og det regionale samarbeidet –

Utfordringen fra Latin Amerika

– ALBA og det regionale samarbeidet

Denne brosjyren inngår i et informasjonsprosjekt om den bolivarske utviklingsmodellen som Venezuela gikk i spissen for etter at Hugo Chávez vant valgene der i 1998. ALBA (Alternativa Bolivariana para las Americas) står her sentralt, men underveis har flere samarbeidsformer spilt en stadig større rolle.

Vi har tidligere satt søkelys på denne prosessen i heftene "Morgengry i Venezuela" og "Latin-Amerika sier: Yo, si puedo! –Ja jeg kan!", utgitt av Rødt! i henholdsvis 2006 og 2008, (<http://marxisme.no/>) samt brosjyren ALBA i El Salvador fra 2011.

Prosjektet er gjennomført av Rødt sitt internasjonale utvalg med økonomisk støtte fra NORAD. Olaf Svorstøl har skrevet tekstene, supplert med bidrag fra Peter M Johansen. De to og Arnljot Ask har redigert heftet.

Vi takker Internasjonalt utvalg i LO Oslo, som lot sitt medlem Olaf Svorstøl få gjøre oppdrag for prosjektet mens han var på delegasjonstur til Cuba i november/desember 2013, og NORAD for sin økonomiske støtte.

Oslo, januar 2014
Internasjonalt utvalg i Rødt.

Trykk: Prinfo Unique, Larvik
Layout og produksjon: Tollefsen igrafisk
Utgitt av Rødt, www.raudt.no
ISBN: 978-82-91518-05-3

Innhold

Bakgrunnen for ALBA-samarbeidet	4
ALBA i dag	10
ALBA som del av en større helhet	12
Står stadig mer sammen	17

Portrett av Simón Bolívar. (Wikimedia Commons)

Bakgrunnen for ALBA-samarbeidet

Den bolivarske modellen

ALBA (Alternativa Bolivariana para las Americas) sprang ut av den prosessen som fulgte etter at Hugo Chavez (bildet) ble valgt som president i Venezuela i 1998. For å skjønne ALBA-prosjektet må vi derfor starte opp med å se på hva slags program for samfunnsutvikling Chavez la opp til i Venezuela.

Den revolusjonære prosessen i Venezuela, og da også visjonene for ALBA-samarbeidet, bygger på ideene og visjonene til frigjøringshelten Simon Bolivar (1783 -1830). Bolivar mente at alle mennesker i et samfunn har rett til mat, klær og utdanning. Barn av fattige foreldre har også krav på skolegang, mat på skolen, medisinsk tilbud, klær osv. Samfunnet skapes og består av mennesker og skal ivareta alle menneskenes behov. Menneskene skal være i sentrum. Bærekrafta i denne modellen ligger i at den kan fortsette i framtida, selv når oljen blir borte en gang i Venezuela.

Hugo Chávez.
(Wikimedia Commons)

Det aller viktigste i Venezuela og Latin-Amerika er i første omgang å løfte fram menneskene slik at de kan overleve og komme ut av fattigdommen. Den bolivarske modellens mål er nettopp dette. Alle menneskers velferd er viktigere enn fortjeneste for kapitalen. Dette var allerede nedfelt i de generelle linjene for den økonomiske og sosiale utviklingsplanen til Venezuela for perioden 2001-2007 (Lineas Générales del Plan de Desarrollo Económico y Social de la Nación 2001-2007, september 2001), og fulgt opp i senere planer.

I de siste tiårene av det tjuende århundre gjennomlevde Venezuela en strukturell krise. I valgkampen i 1998 presenterte Hugo Chávez sitt regjeringsprogram for å endre Venezuela. Valget av Chávez som president 6. desember 1998 gjorde at en kunne gå løs på årsakene til landets strukturelle krise. Fra og med innsettelsen 2. februar 1999 ble det satt i gang en rekke tiltak og en ny politisk hovedkurs som til sammen var et nytt og alternativt prosjekt. Prosjektet forutsatte deltakelse av det venezuelanske folket, og at det etter hvert skulle styre utviklinga sjøl. Utviklingsplanen, som gjaldt tom 2007, slo fast det prinsipielle grunnlaget for politikken: En dynamisk gjensidig påvirkning mellom aktørene og en utvikling som tar hensyn til miljøet og utstrakt internasjonalt samarbeid.

Selv om den konstitusjonelle ramma for planen var seks år, pekte visjonene i den mye lengre.

For å gjøre planen operativ var det slått fast 5 hovedpunkter:

1. Det umiddelbare: **tiltak for å raskt bedre livskvaliteten** til alle, en erkjenning av den akkumulerte sosiale gjelda en står i overfor de fattigste i landet og å starte med å fjerne den livstruende situasjonen en stor del av befolkningen befant seg i.
2. **En økonomisk balanse og reaktivering av produksjonsapparatet** - en nødvendighet for en bedre fordeling av inntektene, en større inntekt til familiene og fellesskapet for derved å oppnå en sosial balanse i samfunnet. En endring av økonomien fra å være en rentenistøkonomi til en produktiv økonomi.
3. Alt dette må komme **parallelt med kvantitativ og kvalitativ forbedring på alle nivåer når det gjelder helse, utdanning og sikkerhet.**
Den sosiale balansen er ikke bare innretta på å korrigere for de store sosiale ulikheter med all marginalisering og urettferdighet, men også å gi befolkningen muligheter til å utøve sitt demokrati. At fattigdommen blir fjerna er det store målet.
4. **Den territoriale balansen**, balansen mellom regionene, kan ikke sees isolert fra den sosiale og øko-

nomiske utviklingen. Det har å gjøre med utviklingen av hele landet samtidig, slik at ressurser og mennesker fordeler seg jevnt geografisk, og ikke klumper seg sammen i megabyer som i dag.

5. **Den internasjonale balansen bygger på landets ønske om å ha en utenrikspolitikk som bygger på respekt og likeverdighet** samt forsterker Venezuelas ønsker om samarbeid og innflytelse på verdensbasis, særlig med de latinamerikanske og karibiske nasjonene. **Her er det ALBA samarbeidet er svært sentralt, som en integrert del av den bolivarske utviklingsmodellen.**

Forvarsler

Også Simon Bolivar trakk opp en alternativ regional politikk til den daværende Monroe-doktrinen, som USAs president James Monroe lanserte for å sikre USAs posisjon i Latin Amerika mot konkurransen fra de europeiske stormaktene.

Bolivars visjon var å skape et likeverdig samarbeid mellom landene for å danne en føderasjon av amerikanske stater. Han inviterte derfor de spansktalende landene til en konferanse i Panama i 1826. Den gangen lyktes de ikke i å bryte USA sin dominans, men visjonene fra den gang tas så opp igjen i de nye samarbeidsformene som nå skapes, ca 200 år seinere.

I 1960-årene, ble et Latinamerikansk parlament (Parlatino) oppretta. Erklæringen ga klart inntrykk av at en bygde på tankene til Bolivar: «... Overbeviste om våre lands grunnleggende likheter, som geografien, historien, kulturen, en felles demokratisk holdning og samme problemer definerer disse som en stor familie av Folk....Latin-Amerikas integrasjon, som bygger på en gammel og grunnleggende brorskap, er en historisk prosess, hvis kulminasjon er helt nødvendig for å sikre våre folks frihet, økonomiske og sosiale utvikling, bedring av levestandarden for dets innbyggere og tilstedeværelsen i verden av en stor sammenslutning av nasjoner som kan oppnå sine mål».

I den femte ordinære forsamling til Parlatino, Caracas 1970, vedtok parlamentet å gå inn for å skape en Økonomisk latinamerikansk sammenslutning. Dette dokumentet har fortsatt sin verdi og var en verdifull referanse for den begynnende søramerikanske sammenslutning vedtatt i Cuzco, Peru, i desember 2004. Det latinamerikanske parlamentet har bl.a. uttalt seg i forhold til felles holdning angående spørsmålet om utenlandsgjelda:

«Latin-Amerikas gjeld er umulig å betale under de betingelsene som kreditorene har satt. Å betale dette nå ville innebære stor risk for den sosiale freden og det demokratiske systemet.»

Likeledes ble det foreslått løsninger som nedsetting av rentenivået, nye avdragsperioder, ny finansiering, nedsettelse av tollsatser i de utviklede landene, prisøkning for råvarene. De har også forsøkt å henvende seg til FNs Generalforsamling, gå til Haag Domstolen og be om likebehandling av de internasjonale reglene som styrer utenlandsgjelda til utviklingslandene.

Kampen mot fattigdommen

Diskusjonene om hvilken politikk en bør følge for å utrydde fattigdom har vært en permanent del av Parlatino. Det er holdt seminarer med mange løsningsforslag som siden er blitt publisert. Dette er i tråd med ånden i ALBA der en også arbeider med å finne løsninger for å utrydde fattigdom. Før dannelsen av ALBA, som jo går inn for enhet mellom de latinamerikanske folkene, kom den venezuelanske Parlatino-gruppa den 30.nov 2001 med et forslag om en mulig sammenslutning av Latinamerikanske nasjoner. En slik sammenslutning er ett av de historiske målene til Parlatino og er helt nødvendig for å kunne møte de to store utfordringene i dagens verden: globaliseringa og integrasjonen av regionale blokker. Dette viser at ideen om et felles Latin- Amerika fantes også før ALBA, men det var initiativet fra Venezuela etter den bolivarske revolusjonen her som satte dannelsen av ALBA direkte på dagsorden.

Startfasen

ALBA som begrep oppstår på det amerikanske toppmøtet i Quebec i 2001, som en reaksjon mot ALCA (Area de Libre Comercio de las Americas) som er den såkalte frihandelssonen for Amerika som USA har fremmet.

ALBA var i utgangspunktet tenkt som en alternativ måte å handle mellom landene.

Selve ordet alba står for **morgengryet**, og Chávez satt på toppmøtet og lekte med bokstavene ALCA og tenkte at det en trenger er et morgengry, en ny framtid for de fattige massene i Latin-Amerika. ALBA skulle innebære en annen politikk enn den USA ville presse på Amerikas stater.

I ALCA skulle det ikke være lov til å subsidiere produksjonen av varer, bortsett fra blant annet USAs produksjon av landbruksvarer. ALBA skulle stå for en solidarisk handel mellom landene som skulle arbeide for å bedre situasjonen til de fattige, i motsetning til den nye liberalistiske amerikanske, imperialistiske politikken. To alternative visjoner sto her opp i mot hverandre: ALBA og ALCA, tilsvarende som på Bolívars og Monroes tid i begynnelsen av 1800-tallet.

Mens ALCA tjener, som EU, interessene til internasjonal kapital og fremmer en absolutt liberalisering av handelen med varer, tjenester og investeringer, setter ALBA fokus på kampen mot fattigdommen og sosial marginalisering, og ivaretar interessene til de latinamerikanske folkene. ALBA bygger på opprettelsen av mekanismer som kan fremme samarbeidsfordeler som kan kompensere for ulikhetene som finnes mellom landene i verdensdelen. Her kommer blant annet tiltak som kompenserende fonds for å korrigere for ulikheter som setter de svakeste landene i en ufordelaktig situasjon i forhold til de sterke. ALBA er et forslag for å oppnå enighet som gjør at en tenker gjennom de avtalene som foreligger og få til nye som muliggjør en nasjonal og regional egenutvikling som kan utrydde fattigdommen, rette på sosiale ulikheter og sikre en økende livskvalitet for folkene.

ALBA er et uttrykk for at det er mulig med et annet Amerika. Akkurat som den bolívarske revolusjonen har satsset på å få de fattige på beina ved hjelp av helsetilbud, mat til produksjonspris og utdanning, så er ALBA det samme tilbudet til folkene i regionen. ALBA står for solidaritet også i utenrikspolitikken. Bare ut fra en slik solidaritet vil en frihandelsområde være en mulighet for alle, ikke et frihandelsområde hvor storkapitalen seirer over de svakere, slik at nasjonale industrier i de fattigste landene må legges ned, arbeidsplasser blir borte og enda flere blir fattige, samtidig som at de nasjonale skatteinntektene i de fattigste landene faller bort.

Et handfast eksempel på denne var hjelpearbeidet i forbindelse med jordskjelvet på Haiti i 2010. Cuba var raskt inne med leger og helsepersonell og fulgte opp støttearbeidet. Venezuela strøk en gjeld på over 1 milliard \$ som Haiti hadde for oljeleveranser, samtidig som de tilbød nye forsyninger hvor en del betales kontant og en del er kreditt.

Intensjonsavtalen Venezuela -Cuba 2007

Avtalene som Venezuela og Cuba underskrev 15. oktober 2007 gir et godt innblikk i karakteren av ALBA og betydningen det har for landene som deltar i dette samarbeidet

De mest kjente delene av ALBA-samarbeidet, som var sjølve utgangspunktet for denne samarbeidsformen, var og er samarbeidet innenfor helse og utdanning. Her er det Cubas personressurser og Venezuelas økonomiske midler som har gjort utslaget. Det illustrerer godt den felles nytten de samarbeidende land har av ALBA.

Avtalene består av flere intensjonsavtaler og noen mer konkrete. Hovedelementene i noen av intensjonsavtalene:

1. Prosjekt for utvikling av to felleseide selskaper som skal bygge, drifte, vedlikeholde, modernisere og utnytte de nye sementfabrikkene, slik at begge land har sikker tilgang til sement.
2. Foreta undersøkelser om mulighetene til å utvikle to felleseide selskaper som bygger to fabrikker som produserer tørr mørtel og tilleggsprodukter i begge landa.
3. Prosjekt for å utvikle petrokjemisk produksjon i begge land.
4. Prosjekt for å gjøre om våt naturgass til gass som kan brukes.
5. Evaluering av byggingen av en installasjon som kan lage bedre tungolje på Cuba.
6. Opprettelse av et felleseid selskap for utvikling av verftsindustrien i Venezuela.
7. Opprettelse av et felleseid selskap for utvikling av en fiskeflåte i Venezuela som skal fiske i nasjonalt og internasjonalt farvann

De to første prosjektene vil ha stor betydning for den sosiale boligbyggingen, ikke bare i de to landene, men også for andre land innenfor ALBA-samarbeidet. Det gjelder ikke bare i forhold til omfanget av nye boliger, men vil også føre til en forbedring av standarden.

De to siste prosjektene sikter både mot å effektivisere og øke kapasiteten på fiskeflåtene, og utvikle den industrielle basisen på et område som er viktig for å sikre ernæringen i landene.

Som oppfølging av flere av intensjonsavtalene er det blitt inngått mer konkrete avtaler på flere områder. Eks:

– Det er vedtatt et teknologisk samarbeid mellom statsoljeselskapene i begge land (Venezuelas PDVSA og Cubas CUPET. Se mer om videreutviklinga av dette i del IV).

Det er også oppretta fellesprosjekter på andre områder mellom de to landa, som et felles eid selskap som skal utvinne nikkell, hovedsakelig cubansk. Et annet strategisk viktig vedtak ble gjort gjennom et presidentdekret som tillater opprettelsen av et felles statlig eid selskap som skal installere og drive det internasjonale telekommunikasjonssystemet mellom Cuba og Venezuela. Høsten 2009 startet arbeidet med en optisk fiberkabel for å knytte Venezuela sammen med Cuba, med terminaler i Jamaica, Nicaragua og Haiti. Kabelen til Cuba var ferdig i 2012 og delvis satt i gang i 2013.

Hvis en ser på utviklinga i samarbeidet mellom Cuba og Venezuela har den i løpet av ni år økt fra 17 avtaler til en verdi av 30 millioner \$ til 285 avtaler i 2010 til en verdi av over 3 milliarder \$. Denne utviklingen ble påskyndet av en avtale i desember 2009, hvor det blir oppretta 8 fellesselskaper mellom Cuba og Venezuela som skal jobbe innenfor informatikk, gruvedvirksomhet, stålindustri, sukkerindustrien, grunnlagsindustri og næringsmiddelindustri. I tillegg ble det vedtatt intensjonsavtaler for å jobbe med sivilflytransport og oljerelatert produksjon.

Venezuela har eksportert 178 millioner fat råolje og oljeprodukter til Cuba samt støttet opp om igangsettinga av raffineriet i Cienfuegos, med et felles selskap og opprettelsen av en petrokjemisk senter på øya. Daglig går mer enn 100,000 fat olje til Cuba fra Venezuela og produkter utveksles ved hjelp av myk kreditt.

På motsatt side er Cubas bidrag til Venezuelas sosiale programmer viden kjent i verden.

I tillegg kan nevnes at handelen mellom de to landene var på drøyt 5 milliarder \$ i 2008, mot under en milliard \$ i 2003. Samarbeidet mellom de to landene innafor ALBA-modellen har betydd mye både for utviklingen av de to landene og for ALBA-prosjektet i sin helhet.

I 2011 økte varehandelen med 38% og var på totalt 8,334 milliarder US \$ ifølge Cubas statistiske byrå. Handelen med Venezuela var 41 % av Cubas handel med utlandet. I slutten av 2011 Vekta som Venezuela har i Cubas varehandel er om lag 4 ganger handelen med Kina, som er nest største handelspartner, og var på litt over 2 milliarder US \$.

Handelsbalansen til Cuba med Venezuela gir et underskudd for Cuba. I 2011 eksporterte Cuba varer til Venezuela for 2,432 milliarder US \$ og importerte for 5,902 milliarder fra Venezuela. Det viktigste i handelen er salg av olje til Cuba som bygger på en fordelsavtale.

Underskuddet blir til overskudd når en tar i betraktning tjenesteeksporten. Dette gjelder også i forhold til Venezuela. Cuba selger helhetlige tjeneste løsninger til Venezuela hvor de har mer enn 40 000 personer som er stasjonert der og arbeider innenfor helse, fysisk fostring, jordbruk, informatikk, sukker og sikkerhet.

Jordbrukets sentrale rolle

De mest industrialiserte landene forlanger at utviklingslandene skal redusere sin proteksjonistiske politikk samtidig med at de selv subsidierer massivt sitt eget jordbruk. For mange land i Latin-Amerika og Karibia er jordbruksproduksjonen grunnleggende for at nasjonen skal overleve. Livssituasjonen til millioner av bønder og urinnvånere ville bli veldig utsatt hvis en fikk en invasjon av importerte jordbruksvarer, selv fra land som ikke har subsidier. Jordbruket betraktes i ALBA som en levemåte, som et grunnlag for å bevare kulturen, en form for å bebo området, som definerer forholdet til naturen. Det har å gjøre med temaer som sikkerhetspolitikken og målet om å være sjølberget med mat. Derfor kan ifølge ALBA ikke jordbruket behandles som hvilken som helst annen økonomisk aktivitet eller annet produkt.

Urban jordbruk i Havana. Foto: Peter M. Johansen.

Venezuela grunnlov § 305 snakker om å fremme det bærekraftige jordbruket som strategisk grunnlag for en helhetlig utvikling på landsbygda. Noe som igjen garanterer befolkningens sikkerhet for å få permanent og tilfredsstillende ernæring. Tiltak for å få til dette er finansierings-, handelsmessige ordninger, bruk av moderne teknologi, tilgang til dyrkbar jord, infrastruktur, kompetansebygging av jordbrukere osv.

Målet for ALCA som ble vedtatt på ministermøtet i Costa Rica i 1998 var blant annet å forhandle seg fram til å eliminere subsidiene til jordbrukseksporten som berørte handelen i verdensdelen og samtidig fjerne annen praksis som tilsvarer slike subsidier. Helt fra begynnelsen av forhandlingene var det klart at USA ikke ønsket å diskutere og enda mindre fjerne slike subsidier eller tilsvarende ordninger for sin egen del. Dette viser stormaktenes dobbeltmoral De sjøl har krevd og fått gjennom fjerning av tollmurer for sine varer. Selv om Latin-Amerika fikk fjernet amerikanske tollavgifter for sine jordbrukseksport til USA, ville de ikke kunne konkurrere med amerikanske jordbruksvarer som er sterkt subsidierte. I tillegg kommer størrelsen på markedene: de enkelte latinamerikanske landenes markeder betyr lite for USAs eksport av jordbruksvarer, mens bare en liten økning av USAs eksporten til Latinamerikanske land vil kunne bety en katastrofe for en stor del av befolkningen.

Intellektuell eiendomsrett, retten som folkene har til medisiner og ernæring av en god kvalitet er blitt etablert på en måte som er svært ufordelaktig for landene i Sør. Her blir alt som de sterkeste landene har fordeler av: det vitenskapelig- teknologiske området, beskyttet. Mens en lar det som landene i Sør har en fordel av, som det genetiske mangfoldet på deres territorier være ubeskyttet. I dag er 80 % av patentene til genmodifiserte produkter i hendene på 13 transnasjonale firmaer og de 5 største agrokjemiske selskapene kontrollerer nesten hele verdens frøproduksjon. Patenter blir tatt over produkter som har eksistert og brukt av bønder i land i Sør. Alt dette øker ulikhetene mellom de sterke og svake landene.

I ALCA er det meningen å fortsette liberaliserings- og privatiseringsprosesser også til grunnleggende tjenester som ansees å være statens plikt mot befolkningen. Da ville de store private tilbydere kunne overta denne produksjonen. Venezuelas regjering mener at offentlige tjenester må være innretta på å tilfredsstille mennesker, ikke for handel og fortjeneste. Derfor må de styres etter sosiale interesser og ikke etter kommersielle kriterier. ALBA går inn for kompenserende fonds/tiltak for å korrigere ulikhetene. Venezuela har inngått avtaler med Argentina og Brasil, Bolivia, nå Ecuador og Nicaragua samt mange land i Karibia. Særlig på energiområdet: gassledninger og leveranseavtaler.

ALBA i dag

ALBA er et brudd med den klassiske økonomiske visjonen om hva internasjonalt samarbeid er. I ALBA ønsker en å slå sammen mulighetene og styrken til landene som er med, eller deltar i prosjekter. Tanken er å få til de nødvendige strukturelle endringene og samarbeidssystemet som kreves for å nå den helhetlige utviklingen som kreves for at landene skal kunne eksisterer som suverene og rettferdige nasjoner. I dag ser vi at ALBA må sees i en større helhet, hvor ulike samarbeidsforum drar i samme retning for å nå det overordna målet (se del IV)

Den boliviariske stornasjonaliteten

Den bolivianske visjonen er en enhet mellom alle latinamerikanske og karibiske republikker for bygging av en stor nasjon. Begrepet om stornasjonalitet kan nærmest se ut som en slags megastat i den forstand at flere stater har i hovedsak felles linjer for politisk atferd, til tross for at de har nasjonal suverenitet. Hver av disse statene kan utvikle sin egen politiske og sosiale identitet og samtidig bygge overnasjonale strukturer.

Begrepet inneholder også et sosioøkonomisk grunnlag som bygger på at utviklingsstrategiene for økonomien i landene, for å kunne tilfredsstillere det store flertallets sosiale behov, ikke kan begrense seg til de enkelte landa. En må gå over de nasjonale grensene for å styrke de lokale kapasiteten slik at alle kan konfrontere utfordringene som ligger i dagens virkelighet. For hver dag blir det mer klart at den lokale virkelighet er den regionale virkeligheten.

Til slutt har dette begrepet en ideologisk grunnlag som kommer av det enhetlige standpunktet ALBA medlemmene har når det gjelder kritisk holdning til neolibérale liberaliseringa, for en bærekraftig utvikling med sosial rettferdighet, nasjonenes suverenitet, selvbestemmelsesrett og dermed dannelsen av en blokk når det gjelder å strukturere suveren regional politikk.

Oppsummeringsvis er den stornasjonale prosessen som føres i dag under ALBAs prinsipper et mål om å nå politisk enhet mellom republikkene for å kunne bygge den store nasjonen som frigjøringsheltene drømte om.

De stornasjonale foretakene må bygge på produktiv integrasjon og ta hensyn til behovene for økonomisk komplettering mellom de deltakende nasjonene, særlig når det gjelder økonomisk og sosial utvikling. Produksjonen til disse selskapene skal primært tilfredsstillere konsum eller innsatsfaktorer i industrien innafor ALBA. Overskuddet vil kunne settes i det internasjonale markedet. De stornasjonale foretakene må være bærekraftige og bygge sin eksistens i en produktiv effektivitet som ligger i prinsippene til ALBA. De stornasjonale foretakene definerer seg ved den måten de har blitt opprettet. Det vil si at en vil kunne ha stornasjonale foretak mellom to land (bilaterale), mellom tre land (trilaterale) mellom fire land (multilaterale). For eksempel vil et foretak mellom Cuba og Venezuela, (bilateralt) for produksjon og kommersialisering av sement, og som eksporterer dette produktet til Bolivia eller Nicaragua, være et slikt stornasjonalt foretak.

Folkebevegelsen ALBA

I tillegg til samarbeidsavtalene mellom statene har det også utviklet seg et nettverk mellom sosiale bevegelser som støtter en utvikling i ALBAs ånd. Her deltar også organisasjoner fra land utenom ALBA, som fra Chile, Peru, Argentina og Brasil. Bondebevegelsen MST i Brasil er blant disse.

Folkebevegelsen ALBA har opprettet egne autonome organer som jobber på grunnplanet og utvider slik basisen for ALBA. Den legger vekt på informasjonsarbeid blant annet gjennom filmer og TV og skoleringsarbeid.

Mer på <http://www.latin-amerikagruppene.no/Artikler/14388.html>

Eksemplet Mariel havn

For tiden pågår en utvidelsen av havna Mariel, 45 km utenfor Havanna, hvor Brasil deltar, sjøl om de ikke er med i ALBA. Det har hittil blitt investert 900 millioner US \$ hvorav 640 millioner US \$ er fra Brasil. Cubas intensjon er å omdanne Mariel havn til et logistisk senter for nasjonale og internasjonale handelsvarer. Når den er ferdig vil havna kunne behandle en million containere pr år, og kunne ta imot de store skipene som fra 2015 vil kunne trafikkere Panamakanalen, med inntil 12000 containere. Det kinesiske firmaet PSA International, med hovedkontor i Singapore vil administrere Mariel Havn. Brasils regjering støtter prosjektet med kreditt til Cuba på ca. 1 milliard US\$.

I tilknytting til Mariel havn, er det et område for økonomisk utvikling, der nylig tre brasilianske firmaer, deriblant Marco Polo, som er største produsenten i verden av busskarosserier, har forpliktet seg til å åpne fabrikker.

Cuba ønsker at de moderne havneinstallasjonene kan benyttes til sjøtrafikk for import og eksport av varer i hele regionen, inkludert amerikanske havner.

Brasils regjering gjør en innsats for å åpne veien for brasilianske firmaer på Cuba, dette blant annet for å motvirke USAs blokade. Brasil gir Cuba juridisk støtte til etableringen av en spesiell økonomisk sone i Mariel havn, ettersom de ønsker at flest mulig brasilianske selskaper skal kunne delta. Brasil ønsker også et større samarbeid der Brasil overfører teknologi mot investeringer i produksjonsbedrifter. Brasil har også gitt Cuba en kreditt på 200 mil US \$ slik at private småbrukere kan kjøpe traktorer og annet jordbruksutstyr i Brasil.

Mariel havn er kjernen i den spesielle utviklingssonen, som vil bestå av et jordbruksindustrielt område på 450 kvadratkilometer. En av de første brasilianske bedriftene til å etablere seg er Fanavid SA, som vil produsere glass til bruk på Cuba, Brasil og land i Karibien.

*Bilde av Puerto Mariel under utbygging.
(Kilde: Diario Octubre)*

ALBA som del av en større helhet

UNASUR

De siste årene er det opprettet to nye samarbeidsorganisasjoner i Latin-Amerika. Den første var UNASUR som ble opprettet i 2008 og omfatter Argentina, Bolivia, Brasil, Chile, Colombia, Ecuador, Guyana, Paraguay, Perú, Surinam, Uruguay og Venezuela. Dette er alle sjølstendige landene i Sør-Amerika, bare kolonien Fransk Guyana mangler.

UNASUR har dannet observatørorgan for valgene i medlemslandene, noe som vil erstatte tilsvarende observatørrolle fra OAS, Organisasjonen for amerikanske stater.

Et av initiativene fra UNASUR er opprettelsen av et **felles marked**. I første omgang planlegges at tollsatsene fjernes for såkalte ikke-sensitive varer i 2014, og for andre varer i 2019. Prosessen skal bygge på utviklingen i Mercosur og CAN (Det Andiske fellesskapet).

UNASUR spilte en hovedrolle for å mekle mellom Colombia og Venezuela under den diplomatiske krisen i 2010, og i september samme året så ble institusjon UnasurHaití for å skaffe 100 mill. dollar i hjelp til Haiti opprettet.

Banco Sur

I Desember 2007 lanserte presidentene fra Argentina, Bolivia, Brasil, Ecuador, Paraguay, Venezuela og Uruguay den Søramerikanske banken, Banco Sur. Kapitalen var satt til 7 milliarder US\$, der Venezuela var ansvarlig for 3 og Brasil for 2 av disse milliardene. Hovedkontoret skulle legges til Caracas med kontorer i Buenos Aires og La Paz. Bankens formål er å finansiere utviklingsprosjekter som forbedrer lokal konkurransedyktighet og fremme forskning og teknologisk utvikling hos medlemslandene.

Charteret stadfester at banken vil fremme prosjekter på en stabil og likeverdig måte. Prioritet vil gis til prosjekter som fremmer søramerikansk integrering, minske ulikhet og fremme en lik fordeling av investeringene

Det ble sagt at banken ikke skulle være lik det Internasjonale Pengefondet, men mer lik kredittinstitusjonen Verdensbanken.

Utviklingsbanken i Sør og kompensasjonsfond med mål om å svekke de transnasjonale selskapene og styrke modellen med imports substitusjon er et annet felt. Utviklingsbanken skal fremme investeringer i Latin Amerika og Karibia, og svekke avhengigheten av de store utenlandske bankene.

Petrocaribe

Venezuelas oljeminister Rafael Ramírez kunne sommeren 2013 rapportere om en nærmest eksplosjonsartet vekst i samhandelen mellom de atten landene som inngår i energisamarbeidet Petrocaribe som ligger under Alba-paraplyen. Veksten i samhandelen har de siste to årene vært på 76 prosent og utgjør dermed en liten, men økende motvekt, til USAs dominans i regionen som nå blir utfordret av investeringer og bistand fra Kina.

Landene i Petrocaribe besluttet på sitt siste toppmøte i Nicaragua å etablere en felles økonomisk sone på grunnlag av solidaritet og gjensidig fordel.

– Det er en plan for en stor økonomisk sone – men altså ingen økonomisk soner i forståelsen frihandel, men en sone som skal fri oss fra elendigheten, fra fattigdommen. Den skal skape produktiv virksomhet så vi kan løse problemene med utdanning og helse gjennom økonomisk utvikling, sa Venezuelas president Nicolás Maduro på toppmøtet, ifølge det nicaraguanske nettstedet El 19.

Petrocaribe ble startet i 2005 på initiativ fra Venezuelas avdøde president Hugo Chávez og Cubas statsleder Fidel Castro. Olje fra Venezuela dekker i dag 40 prosent av de atten medlemslandenes energiimport, de fleste små øystater med sårbar økonomi, ofte basert på monokultur og turisme. Venezuela leverer olje til gunstige priser og tar delvis betalt i medlemslandenes produkter og varer eller tjenester, til en verdi av 1,96 milliarder dollar, ifølge regnskapet som Ramírez la fram i Managua.

I 2011 var verdien på varebetalingen 494 millioner dollar. I 2012 kom den opp i 872 millioner, melder den nicaraguanske avisa La Prensa. Tallene for 2013 forelå ikke da dette heftet gikk i trykken.

Venezuela overtok formannskapet etter Nicaragua 12. juli – og dermed de djerne målsettingene som Petrocaribe satte seg i juni. Maduro fikk full oppslutning om tre initiativer som skal gjøre Petrocaribe til «en sone fri for fattigdom», ifølge den latinamerikanske fjernsynskanalen Telesur. De tre bærebjelkene er

Petrocaribe:

- * Petrocaribe er energisamarbeid startet i 2005 og omfatter i dag atten land med nær 120 millioner innbyggere.
- * Petrocaribe omfatter Venezuela, Cuba, Belize, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Jamaica, Bahamas, Grenada, Haiti, Den dominikanske republikk, Dominica, St. Lucia, Antigua og Barbuda, San Cristobal og Nieves, St. Vincent og Grenadine, Surinam, Guayana.
- * Venezuela leverer 122.000 fat om dagen, 40 prosent av Petrocaribe-landenes energiimport.

- 1) produksjon av mat nok til alle
- 2) utdanning til alle
- 3) legehjelp og helsetjenester til alle.

Grunnlaget er at landene bidrar med det de kan – og får hva de mangler, forutsatt at alle bidrar. De risikerer dermed økonomisk press fra Washington, slik land er blitt truet med økonomiske represalier om de tilslutter seg ALBA eller ikke gjennomfører privatiserings- og liberiseringslover i tråd med Verdensbankens og Det internasjonale pengefondets Washington-konsensus, jfr. P3 i El Salvador.

Venezuela stiller med olje, Cuba med leger og lærere, Nicaragua med bøtter og kjøtt, flere øystater med palmeolje og fisk, mellomamerikanske land med kaffe og te. Det er samme grunnlag som ALBA-samarbeidet baserer seg på hvor resultatet for ALBA-landene i løpet av ti år er at fire millioner har lært å lese og skrive, over halvannen million har fått utført øyeoperasjon, mange millioner har fått tilgang til helsetjenester og fattigdommen er redusert, til dels betydelig i flere land.

Militæret

Venezuela og Brasil foreslo det Søramerikanske forsvarsrådet, CDS, som et verktøy for områdets sikkerhet, og fremme militært samarbeid og regionalt forsvar. Brasil, Argentina og Chile, tok ledelsen i prosjektet og gjorde det klart at de ikke ønsket å opprette en NATO-liknende allianse, men et felles sikkerhetsavtale, der man understreker multilateralt militært samarbeid, fremmer utvikling av tillit og sikkerhetstiltak og utvikling innenfor forsvarsindustriene. I utgangspunktet nektet Columbia og delta i forsvarsrådet, på grunn av de sterke militære bindingene de har gjennom Plan Columbia, men etter å ha sett gjennom forslaget besluttet de å bli med juli 2008. Etter at Columbia sluttet seg til utpekte president Bachelet i

Chile en arbeidsgruppe for å se gjennom og utvikle en plan for det nye rådet, og i mars 2009 holdt de 12 medlemslandene sitt første møte i det nyoppretta rådet i Chile.

Samarbeidet om infrastruktur

Det er tatt et initiativ om en integrasjon av Sør Amerikas infrastruktur som har fått støtte av den interamerikanske utviklingsbanken og det Andinske utviklings samarbeidet. UNASUR startet planer for integrasjon ved bygginga av veien mellom havene, en vei hvis mål er å knytte stillehavskystlandene, spesielt Chile og Peru, med Brasil og Argentina. Det skal bygges veier gjennom hele kontinentet som tillater bedre forbindelser til havner for Bolivia, og de indre delene av Peru Argentina og Brasil. Første delen mellom Peru og Brasil ble startet i 2005 med 60% finansiering av Brasil og 40% av Peru og var ferdig desember 2010.

Den søramerikanske energiringen skal koble Argentina, Brasil, Chile, Paraguay og Uruguay med naturgass fra flere kilder, for eksempel via Camisea gassprosjektet i Perú og Tarija gasskildene i Bolivia. Selv om dette forslaget har blitt skrevet og ratifisert har økonomiske og politiske vanskeligheter i Bolivia og Argentina forsinket dette initiativet, som foreløpig ser mer ut som en protokoll enn et reelt prosjekt, særlig siden Chile og Brasil allerede bygger LNG terminaler for å importere gass fra oversjøiske tilbydere.

Fri bevegelse for folk

Besøk som søramerikanske borgere foretar i et hvilket som helst sjølstendig søramerikansk land, med varighet inntil 90 dager, krever nå bare lokale id-dokumenter, utgitt av den reisendes hjemland. I november 2006 opphevet Argentina, Bolivia, Brasil, Chile, Columbia, Equador, Guyana, Paraguay, Surinam, Uruguay og Venezuela visumkravet for turister mellom disse landene.

Mercosur, Bolivia og Chile har vedtatt at deres felles områder danner et område for fri bosetting for retten til å arbeide til alle deres borgere, uten noen andre krav enn nasjonaliteten i disse landene. Dette ble vedtatt i Brasilia toppmøtet ut fra et dokument underskrevet i desember 2002.

Borgere av hvilket som helst Mercosur land har en forenklet prosess når det gjelder midlertidig bosettingsvisa, opptil to år, i hvilket som helst annet medlemsland, med krav om gyldig pass, fødsels attest og vandelsattest. Midlertidig bosetting kan bli permanent hvis legalt livsopphold kan bekreftes.

CELAC

CELAC (Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños) har blitt skapt for å utvikle latinamerikansk integrasjon og minske den tidligere dominerende innflytelsen som USA har hatt over politikk og økonomi i Latin-Amerika. Det blir sett på som et alternativ til Organisasjonen av Amerikanske Stater ,OAS, som ble organisert i hovedsak av USA i 1949 som et mottiltak til en potensiell Sovjetisk innflytelse i regionen.

CELAC er etterfølgeren av Rio-gruppa og det Latinamerikanske og Karibiske toppmøte om integrasjon og utvikling, CALC. I juli 2010 valgte CELAC president Hugo Chávez og Chiles president Sebastian Piñera, som medlemmer av forumet som skulle forslå vedtekter for organisasjonen.

CELAC består av 33 land hvor det snakkes 5 forskjellige europeiske språk, i tillegg til bl.a. guarani og aymara.

- I 18 land snakkes det spansk, disse har 56% av arealet og 63% av innbyggertallet,
- Argentina, Bolivia, Chile, Columbia, Costa Rica, Cuba, Dominikanske Republikk, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Mexico, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay og Venezuela.
- Et portugisisktalende land, Brasil, som dekker 42% av det totale arealet og 34% av hele befolkningen.
- Et fransktalende land Haiti, 0,1% av arealet og 1,6% av befolkningen.

- Tolv engelsktalende land, som har 1,3% av arealet og 1,1% av befolkningen, Antigua og Barbuda, Bahamas, Barbados, Belize Dominica, Grenada, Guyana, Jamaica, St. Lucia, St. Kitts og Nevis, St. Vincent og Grenadinene og Trinidad og Tobago.
- Ett nederlandsktalende land, Surinam som har 0,8% av arealet og 0,1% av befolkningen.

På det 23. Rio-gruppe toppmøtet sa president Hugo Chávez: - nå har vi her i Mexico et dokument, en forpliktelse for opprettelsen av et organ for Latin-Amerika og det karibiske området, uten USA og uten Canada. Nå kan vi si fra at Latin Amerika fra Mexico og sørover har vi gjenopplivet drømmen og prosjektet til Bolívar. Den Mexicanske presidenten Felipe Calderón la til: - vi har bestemt for første gang å danne fellesskapet av latinamerikanske og karibiske stater som en regionalt plass som består av alle statene. Og videre: - vi kan ikke fortsette å være splittet, vi kan ikke gå videre framover og bygge på våre uenigheter, det er opp til oss nå å gå sammen uten å se bort fra tingene som gjør oss forskjellige.... og gå sammen der vi bygger på våre likheter som er ganske mye større enn våre forskjeller. Brasils president Lula sa: - Dette er en historiske hendelse av stor betydning. President Rafael Correa fra Ecuador sa at fellesskapet av latinamerikanske og karibiske stater kan bli mye mer effektiv enn andre instanser, slik at vi sjøl kan ta utgangspunkt i vår egen styrke våre visjoner og våre konflikter.

Uttalelsene skapte debatt og diskusjon i Latin-Amerika og Karibien, hvorvidt det var mer gunstig å ha tette bånd med USA og Canada eller det var bedre å arbeide mer uavhengig. Raul Zibechi i Mexicos venstreavis La Hornada sa at opprettelsen av fellesskapet av latinamerikanske og karibiske stater er en del av et regionalt og globalt skifte som karakteriseres av nedgangen til USAs hegemoni og oppveksten av en gruppe av regionale blokker som er en del av den nye globale balansen. På den andre siden sto det i lederen til Brasils konservative avis, Eteado: - CELAC spiller desorienteringa til regionens regjeringer.

Foran CELAC sitt første toppmøte i 2011, sa president Obamas senior rådgiver for Latin Amerika, Daniel Restrepo, at USAs regjering ville følge med hvilken retning CELAC tar. På grunn av Hugo Chávez sin dårlige helse som president i vertsnasjonen Venezuela, ble det konstituerende toppmøtet utsatt og holdt i desember 2011 i Caracas. Toppmøtet fokuserte primært på den globale økonomiske krisa og konsekvensene for regionen. Flere ledere blant annet presidenten Christina Fernandez fra Argentina, Dilma Rousseff fra Brasil og Juan Manuel Santos fra Columbia, snakket varmt om å øke regional handel, økonomisk utvikling og videre økonomisk samarbeide mellom medlemmene for å kunne forsvare sine voksende økonomier.

Chávez, Correa og Ortega uttrykte håp om at blokka skulle arbeide for å fremme latinamerikanske integrasjon få slutt på USA hegemoniet og konsolidere kontroll over egne regionale saker. Chávez siterte Monroe doktrinen som den opprinnelige bekreftelse på USAs innblanding i regionen og gikk åpent inn for at CELAC skulle erstatte OAS. "Som årene går vil CELAC etterlate bak seg den gamle og utslitte OAS".

Correa gikk inn for at en skulle få en ny menneskerettighetskommisjon som skulle erstatte den interamerikanske kommisjonen for menneskerettigheter. Andre ledere mente at organisasjonen burde brukes som et verktøy for å løse regionale uenigheter og opprettholde demokratiske verdier, men ikke som en erstatning for OAS. Santos sa at han gjerne ser en dialog innen gruppa hvor de eksisterende antinarkotika reguleringer skulle bli regulert. Presidenten av det latinamerikanske parlamentet Parlantino, ville bli hovedlovgivende institusjonen til CELAC. Under hovedpunktene i agendaen var opprettelsen av en ny finansiell struktur. Forlengelse av den legale status til Coca dyrking i Bolivia og å ta avstand fra USAs blokade av Cuba.

Mot alle prognosene er CELAC i ferd med å bli konsolidert som en institusjon og skal nå i januar 2014 avholde sitt andre statsoverhode toppmøte i Havanna. Hvem skulle for fem år siden ha trodd at Chávez sin bolivarske drøm om å opprette et regionalt organ uten deltakelse fra USA og Canada skulle lykkes? For

å oppnå dette måtte Chávez og de som støttet han i dette arbeidet, overvinne alle slags hindere: resignasjonen til flere regjeringer, usikkerheten til andre, skepsisen til de som var lenger unna og den systematiske opposisjonen fra Washington, et faktum som veier mye i Latin-Amerikas politikk. Dette prosjektet samler for første gang alle nasjonene i Latin-Amerika og Karibien, med Puerto Rico som unntak, pr idag.

USA prøvde å hindre opprettelsen av CELAC i Caracas desember 2011. Da forsøket til USA slo feil, mobiliserte de sine regionale allierte for at initiativet skulle mislykkes, ihvertfall utsettes til en usikker framtid. Dette lykkes heller ikke. Neste trekk var å bruke noen av sine nærmeste støtter som et slags infiltratører for å ødelegge CELAC innenfra. Dette gikk heller ikke særlig bra, men USA oppnådde at den første som ledet CELAC i 2012, Chiles president Sebastián Piñera, erklærte at "CELAC skal bli et forum og ikke en organisasjon, uten hovedsete, sekretariat, byråkrati eller noe slikt". USA oppnådde også, gjennom aktivisme fra sine nærmeste venner i Stillehavsalliansen, México, Colombia og Chile, at alle vedtak krever enstemmighet. Dette var helt annerledes enn flertallsregelen som USA tradisjonelt hadde hevdet før. Denne regelen brukes når det passer USA. En gir i virkeligheten veto til alle de trettitre medlemmene. Men det er et tveegga sverd. Panamá eller Honduras kan stoppe en resolusjon som går inn for Puerto Ricos suverenitet, men Bolivia, Ecuador og Venezuela kan gjøre det samme i forhold til forslag om å kreve at USAs South Command skal delta i kampen mot narkotrafikken.

I CELACs andre ledelsesperiode, 2013, under Cubas president Raúl Castro Ruz, ble det tatt viktige skritt for å bryte ned ideen om CELAC som et forum; det arbeides med 26 arbeidsdokumenter som behandles i Havanna i januar 2014, som en erklæring om Latin-Amerika og Karibien som en fredssone som ikke bare gjelder kjernefysiske våpen men også å unngå å bruke makt for å løse interne konflikter. Dette står helt imot USAs tradisjon med innblanding i Latin-Amerika med sine 77 militærbaser, hvis formål er å gripe inn militært når USA selv ser det nødvendig for sine egne interesser, i tillegg til den daglige innblandingen de foretar via stråmenn.

Her er det klart uenigheter mellom landene, da enkelte stater ikke bare tolererer basene men har nærmest bedt om dem. Et annet konfliktylft tema er Venezuelas forslag om at Puerto Rico skal bli medlem av CELAC, et forslag som er naturlig ut fra Puerto Ricos befolkning, språk og historie, men som vil skape problemer for de landene som er nærmest tilknyttet Washington. På den andre siden ventes det å få enstemmig støtte til Argentinas krav om Las Malvinas, å gjøre slutt på blokaden av Cuba samt andre forslag som går inn for å styrke handelsmessige, politiske og kulturelle forbindelser mellom medlemslandene. Ecuador vil fremme et forslag der det tas avstand fra USAs spionasje og når det gjelder utvikling av internet som er uavhengig av Washington. Det er godt mulig at konkrete forslag om kampen mot fattigdom vil bli vedtatt, samt alternativer for å styrke Banco del Sur og for å opprette et Latin-amerikansk oljeselskap, noe Chávez snakket om mange ganger.

Står stadig mer sammen

Artikkel i Klassekampen 11.januar 2014

Av Peter M. Johansen

Bakgård: Obama-administrasjonen viser ingen tegn til å endre politikk overfor Latin-Amerika. Nye kref-ter utfordrer Organisasjonen av amerikanske stater (OAS).

Det siste toppmøtet i Organisasjonen av amerikanske stater (OAS), det sjette i rekken, ble avsluttet 15. april 2012 med to eksplisitte utfordringer til USA og Canada: Opphevelsen av suspensjonen av Cuba fra 1962 som ble vedtatt på utenriksministermøtet i San Pedro Sula i Honduras 3. juni 2009, må ratifiseres. Dessuten må Washington gjøre fundamentale endringer i sin militaristiske narkopolitikk og ikke torpede-re arbeidet på kontinentet med å finne en mer sosialpolitisk tilnærming til problemet.

Et knapt år etter det siste toppmøtet i Cartagena i Colombia og et drøyt år før det neste toppmøtet i Pana-ma finnes det ikke spor av endringer i Washingtons politikk overfor Latin-Amerika, verken med hensyn til utfordringene eller med hensyn til den laissez-fairez-politikken som president Barack Obama har fortsatt etter president George W. Bush.

Nye organisasjoner

USA møter et kontinent som føler seg glemt av Washington, men som samtidig tar skjeen i egne hen-der. I slutten av måneden er neste møte i Celac (Felleskapet av latinamerikanske og karibiske stater) som ble opprettet så seint som 23. februar 2010 i Caracas, med Venezuelas avdøde president Hugo Chávez som vert.

Celac består av 33 stater og er en del av tilveksten av kontinentale og regionale organisasjoner hvor los norteños, USA og Canada, blir holdt utenfor. Sammen med den søramerikanske organisasjonen Unasur fra 23. mai 2008, er Celac i ferd med å gjøre OAS overflødig om ikke USA og Canada endrer politikk overfor det framvoksende Latin-Amerika og Karibia – en region hvor Kina setter stadig større avtrykk, og samarbeidet med andre framvoksende stater som BRIKS-landene (Brasil, Russland, India, Kina, Sør-Afrika) brer seg.

Langt sakskart

Washingtons politikk overfor Cuba synes å ligge fast. Det mye omtalte håndtrykket på Soccer City mellom Obama og president Raúl Castro under Nelson Mandelas begravelse i Johannesburg var like lite et hånd-slag som da president Bill Clinton hilste på Fidel Castro i FN i 2000. Endringene ser ut til å skje på Cuba, ikke Capitol Hill.

Obama-administrasjonen har ennå ikke gitt noen offisiell anerkjenning av Venezuelas president Nicolás Maduro. Valget var 14. april, for ni måneder siden.

Misnøyen i Latin-Amerika over hvordan Obama-administrasjonen har forholdt seg til kuppet mot presi-dent Manuel Zelaya i Honduras 28. juni 2009, henger fortsatt i. Washington unngikk betegnelsen kupp for ikke å utløse straffereaksjonene som automatisk trer i kraft i Kongressen. Det førte til at USA undergravde de latinamerikanske reaksjonene, blant annet i OAS hvor Honduras ble suspendert (2009-11).

I stedet har USA pumpet opp sitt militære nærvær og sett gjennom fingrene med valgfusket.

Deretter har Washington skapt kontroverser gjennom NSAs avlytting av Brasil president Dilma Rousseff og Mexicos presidenter Felipe Calderón, nær alliert av USA i narkokrigen, og Enrique Peña Nieto og om-dirigeringen av flyet til Maduro og Bolivias president Evo Morales.

Onkel Sams bakgård

18. november holdt utenriksminister John Kerry tale for OAS i regi av Inter-American Dialogue som verken bød på interaksjon eller dialog.

Monroe-doktrinenes æra er forbi, forkynte Kerry med henvisning til USAs utenrikspolitikk overfor Latin-Amerika som president James Monroe la fram for Kongressen 2. desember 1823. Sju måneder tidligere refererte Kerry til det gamle uttrykket «vår bakgård» i omtalen av Latin-Amerika.

Med bevisbyrden hengende over seg, hadde Kerry lite eller intet nytt å komme med overfor OAS eller de bilaterale forholdene som har preget de siste årene – og for Cubas del 55 år.

Ved proklamasjonen av Monroe-doktrinenes død og maktesløshet henger det ikke ved noen linjeskifter med å trekke militæret ut av narkotikabekjempelsen, avvikling av det famøse krigsakademiet Western Hemisphere Institute for Security Cooperation (WHISC), tidligere kjent som School of the Americas eller «Diktatorskolen», oppheving av blokaden mot Cuba eller en ikke-intervensjonserklæring for Amerika som kan virkeliggjøre erklæringen som president Franklin D. Roosevelts utenriksminister Cordell Hull avla i 1933: «Ingen stater har rett til å intervenere i andres indre eller eksterne anliggender».

Latin-Amerika venter fortsatt mens de bygger ut Celac og Unasur og regionale samarbeid som Alba, Mercosur, Caricom og Petrocaribe. USA bruker fortsatt pressmidler. El Salvadors president Mauricio Funes som går av etter valget i februar, og nasjonalforsamlingen ble truet med at USA ville stanse Millennium Challenge Corporation Compact (MCC)-bistanden på 277 millioner dollar om de ikke vedtok privatiseringsloven Public Private Partnership (P3) i mai i fjor.

Pentagon har heller ikke trukket tilbake sin Fjerde flåte fra de karibiske farvannene mens Honduras – også omtalt som «USS Honduras» – fungerer som det regionale hangarskipet med baugen mot Venezuela. Basene er intakt i Colombia, Venezuelas nabo i vest.

Brutt konsensus

Washington-konsensus, økonomisk og sosialpolitisk, er brutt. I stedet blir Washington konfrontert med det som på bredden av Potomac River, hvor Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF) ligger, blir kalt «naturressursnasjonalistene». USAs handelsavtaler inneholder klausuler som overfører tunge juridiske, og dermed politiske, rettigheter til multinasjonale selskap for å demme opp for nasjonalisering av råvarer og nøkkelindustrier, de økonomiske kommandohøydene.

Det gjelder Venezuela, Bolivia, Ecuador og Brasil under Lula da Silva og Rousseff, og Argentina under ekteparet Kirchner Fernández. USA har det lettere med Colombia, Honduras og Guatemala.

Washingtons reaksjon på militærkuppet mot Zelaya i Honduras og det konstitusjonelle kuppet mot Fernando Lugo i Paraguay 22. juni 2012 står i grell kontrast til Kerrys bannbulle mot demokratiet i Venezuela, vel sju måneder etter at generalsekretæren i OAS, Chiles tidligere utenriksminister José Miguel Insulza hadde godskrevet valget av Maduro. Den samme «omtanken» fra Kerry har ikke kommet opposisjonslederen i Honduras, Xiomara Castro og hennes venstre- og massebevegelsesparti Libre til del.

Internasjonale ringvirkninger

De regionale ringvirkningene er sjølsagt store, da dette dreier seg om en avtale mellom stater. Men det at ALBA bidrar til å sveise kontinentet sammen, i opposisjon til de hegemonistiske samarbeidsavtalene som USA har etablert de siste årtiene, får også ringvirkninger gobalt.

Det fører til at Latin Amerika får større handlingsrom til samarbeid, handel og investeringsavtaler med andre aktører verden over. USA kan ikke svinge taktstokken på samme vis som tidligere. I dette heftet har vi vist til flere slike avtaler og samarbeidsprosjekter som land i Latin Amerika ser seg tjent med.

Fra vårt ståsted, i Europa, ser vi at ALBA og andre samarbeidsformer som gror fram rundt det, representerer en annen modell enn det EU utvikler. Den ivaretar særtrekka og sjølstendigheten til enkeltlanda i langt større grad og skaper også økonomisk framgang for den jevne kvinne og mann. Det vinner derfor større støtte i befolkningen.

Motsatt konsentres EU rikdommen på et fåtalls hender og kaster flertallet ut i fattigdom og nød. ALBA kan brukes av oss til propagandere andre samarbeidsformer og få i stand likeverdige samarbeidstiltak mellom norske og latin-amerikanske stater og selskaper.

Rødt mener også at den sjølstendighetslinjen som ALBA-samarbeidet framelsker også bør få følger for norsk bistandspolitikk. Det å hjelpe for å kunne stå på egne bein bør være et viktig kriterium.

Che monumentet i Santa Clara. Foto: Olaf Svorstøl

Alianza Bolivariana para los pueblos de nuestra América

De fargede feltene viser landene som er med i ALBA-samarbeidet. (Kilde : <http://alba-tcp.org>)